

Utlåtande 2010:57 RVII (Dnr 325-2735/2009)

Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande
Revidering av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd godkänns, *bilaga 2*,
och i övrigt hänvisas till vad föredragande borgarråd anför i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Syftet med riktlinjerna är att det ska finnas en likabehandling i staden vad gäller bidragsnivåer, förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd och insatser som erbjuds från socialtjänstens sida. Förslaget till reviderade riktlinjer innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de nu gällande riktlinjerna. Riktlinjerna genomgick en omfattande översyn och beslutades i kommunfullmäktige den 1 oktober 2007. Skälet till att riktlinjerna nu genomgår en revidering är främst förändringar i lagstiftning och omvärld.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det i riktlinjerna föreslås att den ena parten i hushåll där båda parter är arbetslösa ska kunna studera med

kompletterande försörjningsstöd till studiemedel, men att det krävs ett förtydligande av vilka familjer som avses.

Bromma stadsdelsnämnd anser att det är bra med ett förtydligande gällande handläggning och att det i riktlinjerna framgår hur exempelvis skolungdomars inkomster av eget arbete och överklagandeärenden ska handläggas.

Farsta stadsdelsnämnd anser att det är positivt att dessa förtydliganden nu görs.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd välkomnar att riktlinjerna har förtydligats vad gäller handläggningen av ekonomiskt bistånd vilket borgar för en mer rättssäker och likvärdig handläggning.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att förslaget ökar rättssäkerheten samt stärker barnperspektivet och kvinnofridsperspektivet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att det bör råda stor restriktivitet när det gäller att bevilja kompletterande försörjningsstöd till studerande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att de föreslagna riktlinjerna inte kommer att påverka handlägningsrutinerna eller det praktiska arbetet i någon större utsträckning men att de förhoppningsvis kan bidra till en mer enhetlig bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Norrmalms stadsdelsnämnd har utifrån det rådande arbetsmarknadsläget ingenting att invända mot förslaget om att vuxenstuderande i vissa fall ska kunna beviljas kompletterande försörjningsstöd, men anser att staden, när konjunkturen förbättras, ska återgå till de riktlinjer som nu gäller för ekonomiskt bistånd.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att förslaget innehåller flera viktiga förändringar som kommer att underlätta handläggningen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig positiv till ett flertal förslag till revidering av riktlinjerna och har uppfattningen att förslagen på ett bra sätt tydliggör några viktiga ansvarsfrågor som tidigare varit svårtolkade.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att själva ärendehandläggningen har inarbetats i förslaget och utförliga anvisningar har tillkommit utifrån de erfarenheter och verksamhetsutveckling som har skett, t.ex. arbetet mot felaktiga utbetalningar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att så långt det är möjligt respektera andra religioner och kulturers helgdagar.

Södermalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till en revidering av riktlinjerna och välkomnar de förtydliganden som föreslås.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att det är positivt att man i riktlinjerna har förtydligat föräldrarnas ansvar i att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att de föreslagna förändringarna inte kommer att innebära några stora förändringar av handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Mina synpunkter

De reviderade riktlinjerna innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de gällande riktlinjerna och kommer därför i stort sett inte att förändra nuvarande arbets sätt. Ärendet har varit på remiss hos samtliga stadsdelsnämnder och en del av de av remissinstanserna föreslagna förtydliganden som är av redaktionell karaktär har ändrats i den bilaga som nu föreläggs fullmäktige.

När det gäller förslaget om möjligheten till ekonomiskt bistånd för studerande syftar detta till att förstärka arbetslinjen och motverka de inlåsnings effekter som, med nu gällande regler, kan uppstå om båda parter i en relation är arbetslösa och den ena parten vill påbörja studier med studiemedel. I enlighet med stadsledningskontoret anser jag att denna förändring bör utvärderas vid kommande revidering och när konjunkturläget har förbättrats.

När det gäller möjligheten till ledighet från arbetsökarverksamhet i samband med nationella helgdagar är det rimligt att riktlinjerna utgår från de av riksdagen beslutade nationella helgdagarna, men utöver detta bör frånvaro kunna beviljas med respekt för andra länders officiella helgdagar.

I riktlinjerna görs också en förändring angående arbetsinkomst för ungdomar. Hemmavarande barn och skolungdomars inkomster av eget arbete ska inte beaktas som inkomst till den del som understiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår. Här har reglerna alltså förtydligats och borgar för större likabehandling än tidigare skrivning. Det har också skett en höjning av beloppet som inte ska beaktas som inkomst. Vidare har åldersgränsen höjts för vem som ska betraktas som skolungdom till att omfatta ungdomar under 21 år från tidigare gräns på 18 år. En viktig anledning till förändringen är att skolungdomar ska kunna sommarjobba utan att det påverkar familjens biståndsbedömning.

Avslutningsvis är det min mening att vid sidan av riktlinjerna och den del som rör kvinnofridsperspektivet ska även Socialstyrelsens allmänna råd vara vägledande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Roger Mogert* (båda s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. delvis godkänna revideringen av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd
2. i övrigt framföra följande:

Vi välkomnar de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Därutöver anser vi att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har varit möjligt. Vi vet att detta är efterfrågat inom jobbtorg med många lågutbildade arbetslösa inom sitt område. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett permanent arbete utan ger en inlåsnings effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss emot formuleringen att sfi-studerande ”när som helst ska vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete”. Självklart måste även i detta fall en individuell bedömning göras utifrån vad som på sikt är bäst för den enskilde.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skälig levnadsnivå i Stockholms stad, förutom när det är helt uppenbart att personen inte kan/kommer att utnyttja ett SL-kort .

Bistånd till tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid ska enligt förslaget beviljas för att bl.a. ”förhindra väsentligt försämrad tandstatus”. Nödvändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte själv kan bekosta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning skriver i sitt tjänsteutlåtande ”att en schablonkostnad för bredbandsuppkoppling ska kunna beviljas till familjer med skolbarn, eftersom det kan vara stigmatiserande för ett skolbarn att inte ha tillgång till Internet i hemmet”. Att inte kunna ta del av information eller kommunicera med omvärlden via en internetanslutning är ett tillgänglighetshinder för alla medborgare idag, inte minst arbetssökande. Vi anser därför att en schablonkostnad för bredbandsuppkoppling bör ingå i normen för alla åldersgrupper från och med skolåldern. Dessutom är gränserna inte längre alltid tydliga mellan vad som är mobiltelefonabonnemang och internetabonnemang. Att särbehandla kostnader för internetabonnemang är helt enkelt omodernt.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidraget inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vård-

nadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

När nödprövning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skäligen nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar många kontroller, som kräver mer och mer av handläggarnas arbetstid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd i första hand handlar om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete och inte bara handlar om kontroll. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Det är viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal. Att så inte är fallet idag framgår av Medarbetarenkäten 2009, som visar att arbetsbelastningen är ett förbättringsområde inom individ- och familjeomsorgen.

I förslaget betonas vikten av att ansökningsblanketten alltid ska vara fullständigt ifylld. Detta är korrekt men kräver mycket tid från handläggarna som personligen skulle behöva träffa en stor del av de sökande varje gång de lämnar in ansökan. Detta räcker resurserna knappast till i dagsläget. Hög arbetsbelastning motverkar det individuella bemötande som varje sökande har rätt till enligt socialtjänstlagen.

Hembesök i samband med nybesök måste göras på ett respektfullt sätt så att den enskilde inte känner sig kränkt. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering. Godkänd frånvaro bör kunna beslutas med respekt för andra kulturers helgdagar. Med den föreslagna skrivningen kan ledighet inte beviljas på julaftonen, som inte är en helgdag beslutad av riksdagen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

Revidering av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd godkänns, *bilaga 2*, och i övrigt hänvisas till vad föredragande borgarråd anför i detta utlåtande.

Stockholm den 28 april 2010

På kommunstyrelsens vägnar:

STEN NORDIN

Ulf Kristersson

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Roger Mogert* och *Teres Lindberg* (alla s), *Emilia Hagberg* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Syftet med riktlinjerna är att det ska finnas en likabehandling i staden vad gäller bidragsnivåer, förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd och insatser som erbjuds från socialtjänstens sida. Förslaget till reviderade riktlinjer innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de nu gällande riktlinjerna. Riktlinjerna genomgick en omfattande översyn och beslutades i kommunfullmäktige 2007-10-01. Skälet till att riktlinjerna nu genomgår en revidering är främst förändringar i lagstiftning och omvärld.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 december 2009 att godkänna förslaget till revidering av riktlinjerna.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ulf Kristersson m.fl. (m), Patrik Silverudd (fp) och Dikran Dison (kd), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till reviderade riktlinjer innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de nu gällande riktlinjerna. Dessutom har det i avsnittet som rör själva ärendehandläggningen inarbetats mer utförliga anvisningar utifrån de erfarenheter och den verksamhetsutveckling som har skett när det gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar (FUT). Slutligen föreslås med hänsyn till det rådande arbetsmarknadsläget en utökad möjlighet att i vissa fall bevilja kompletterande försörjningsstöd till sökande som uppstår studiemedel.

Nedan följer en kortfattad redogörelse av förändringarna i respektive avsnitt. I bilagda riktlinjedokument har ändringar markerats med streck i kanten. Mindre ändringar av rent redaktionell karaktär har dock inte markerats.

- *Barnperspektivet*. Förtydligande av att utgångspunkten alltid är att det är föräldrarna som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. Dessutom betonas att det i samband med att en barnkonsekvensanalys görs är viktigt att väga in att forskningsresultatet har visat att en stark positiv faktor

för barnen är om föräldrarna får ett arbete och en fast inkomst.

- *Kvinnofridsperspektivet.* Kompletterande förtydligande av att det i det akuta skedet är skyddsbehovet som är det primära, inte den ekonomiska utredningen.
- *Avslag på ansökan om försörjningsstöd.* Utifrån rättspraxis har ett förtydligande gjorts av att underhållsskyldigheten gentemot övriga familjemedlemmar går före familjemedlemmars rätt till försörjningsstöd.
- *Noggrannhet vid handläggningen.* Avsnittet har omarbetats utifrån de erfarenheter som gjorts inom FUT-projektet. Förtydliganden har gjorts av vad uppdraget att förebygga felaktiga utbetalningar innebär vid handläggningen av ärenden.
- *Boende.* En mycket verksam åtgärd i arbetet mot felaktiga utbetalningar har visat sig vara hembesök. Därför föreslås att om den sökande inte har ett förstahandskontrakt på bostaden, dvs. bor i andra han, inneboende eller dylikt, ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Syftet är att utreda familje- och bostadsförhållande, vistelse samt bedöma om den uppgivna hyreskostnaden kan anses vara rimlig.
- *Hushållsel.* Tabellen över Konsumentverkets beräkningar avseende uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet har lyfts ut från själva riktlinjerna. Motivet till detta är att Konsumentverket har justerat sina beräkningar flera gånger varvid tabellen blivit inaktuell. Tabellen kommer i stället att distribueras tillsammans med övriga vägledande material i samband med den årliga förändringen av riksnormen.
- *Boendekostnader.* Komplettering infördd med anledning av ett JO-beslut. Enligt JO är en uppmaning att exempelvis byta till billigare boende eller att avyttra en tillgång för att få rätt till bistånd framöver ett förvaltningsbeslut och därmed överklagbart. Därför ska en besvärshänvisning bifogas en myndighets uppmaning som påverkar en enskild persons handlande. Enligt riktlinjerna ska den sökande uppmanas att sänka sin bostadskostnad om den bedöms vara oskäligen och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt, varvid införande av en besvärshänvisning alltså blir aktuell.
- *Inneboende.* Förtydligande definition av vad som menas med inneboende i normberäkningssammanhang har införts.
- *Begravningskostnader.*
 - När det gäller balsamering av den avlidne måste den begäras av de anhöriga. Anhöriga kan alltid välja att begära balsamering oavsett om det är nödvändigt eller ej. Om balsamering är nödvändigt på grund av att kroppen ligger längre än 14 dagar på bårhuset kan läkare besluta om att balsamering måste göras och i dessa fall ansvarar landstinget för kostnaden. Oftast räcker det dock med kylförvaring. Därför föreslås att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till kostnad för balsamering. Om de anhöriga väljer att begära balsamering föreslås att de även får ta kostnaden.
 - Utifrån rättspraxis har ett förtydligande gjorts av vad som gäller för kost-

nader vid begravning i utlandet.

- Utifrån rättspraxis har det varit nödvändigt att göra ändringar när det gäller handläggningen av ärenden rörande avlidna som omfattas av lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Stockholms, liksom flera andra kommuners, hållning har varit att det är Migrationsverkets ansvar att stå för dessa kostnader, men frågan har nu avgjorts i högsta instans till kommunens nackdel. Hela avsnittet gällande den särskilda hanteringen av dessa ärenden har därför tagits bort.
- *Behandlingen av spelberoende etc.* I nu gällande riktlinjer anges att en ansökan om behandling av spelberoende etc. skall prövas som ekonomiskt bistånd. En omarbetning av nuvarande text föreslås med anledning av ett tillägg till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen som föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Där framgår det att ekonomiska behovsprövningar av annat än ekonomiskt bistånd inte får göras om kommunen har rätt att ta ut avgift för den ifrågavarande insatsen enligt 8 kap. SoL.
- *Skolkort-SL.* Förtydligande när det gäller hanteringen av bistånd till SL-kort för gymnasieungdomar.
- *Tandvård.* Komplettering gällande att vid ansökan om bistånd till tandvård ska behandlingen omfattas av det statliga tandvårdsstödet enligt 1 kap 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd för att kostnaden ska godkännas.
- *Arbetslösa.* Förtydligande av att personer som har sagt upp sig på egen begäran men inte har rätt till arbetslöshetsersättning ska bedömas enligt samma princip som personer med rätt till arbetslöshetsersättning.
- *Deltagande i arbetssökarverksamhet.* Förtydligande av att beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet i samband med helgdagar är det de av riksdagen beslutade helgdagarna som gäller.
- *Kommunalt vårdnadsbidrag.* Med anledning av att kommunalt vårdnadsbidrag har införts i Stockholm klagörs att om en familj väljer att avstå från kommunal barnomsorg för att i stället söka vårdnadsbidrag ska det inte godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid.
- *Vuxenstuderande.* Med hänsyn till det rådande arbetsmarknadsläget föreslås en utökad möjlighet att i vissa fall bevilja kompletterande försörjningsstöd till arbetslösa sökande som uppbär studiemedel. En förutsättning är att den sökande måste uppbära både studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuella tilläggsbidrag för barn.
- *Ungdomar under 21 år som går i skolan.* Förtydligande av hur bistånd till dessa ungdomar ska hanteras i olika situationer.
- *Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende.* Förtydligande av att kostnaderna för dessa barns uppehälle ska täckas inom placeringens ram och inte genom försörjningsstöd.
- *Utländska medborgare.* Avsnittet om utländska medborgare har omarbetats utifrån ändringar i lagstiftningen och förtydliganden har gjorts gällande hanter-

ingen av bistånd till EU-medborgare.

- *Anvisningar för handläggningen.* Avsnittet som rör själva ärendehandläggningen har omarbetats och kompletterats med mer utförliga anvisningar bl.a. utifrån de erfarenheter och den verksamhetsutveckling som har skett när det gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar. Stor vikt läggs vid korrekt och rättsäker handläggning, noggranna kontroller och tydlig information till den sökande. Beträffande anvisningar av större betydelse kan följande nämnas:
 - Ansökningsblanketten ska alltid vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte utgöra underlag för utbetalning av bistånd.
 - Alla sökande ska underteckna dokumentet ”Bekräftelse på mottagen information”. Bekräftelsen ska finnas i varje personakt och får inte rensas.
 - Om den sökande inte har ett förstahandskontrakt på sin bostad ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Enligt önskemål från samtliga förvaltningar föreslås som ny rutin att hembesök i samband med flytt från en förvaltning till en annan ska göras av mottagande förvaltning innan första hyran beviljas av avlämnande förvaltning.
 - Kontoöversikt och kontoutdrag ska kontrolleras minst var tredje månad.
 - SFI-bonus ska inte reducera försörjningsstödet.
 - Enligt tillägg i socialtjänstlagen ska hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete inte betraktas som inkomst till den del som understiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår.
 - Avslagsgrunden för registrering i paraplysystemet, ”eftersom behovet inte kan anses vara sådant behov som avses i SoL”, föreslås ersättas med den mer adekvata formuleringen ”eftersom detta inte kan anses nödvändigt för att tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå”.
 - Förtydligande av kraven när det gäller handläggningen av inkomna överklagan. Enligt JO bör handläggningstiden i normalfallet inte överstiga en vecka.
 - Försäkringskassan har infört en ny rutin för återsökning av pengar som socialtjänsten har beviljat i avvaktan att försäkringskassan prövar en förman.
 - Ett särskilt avsnitt har införts kring förutsättningarna för arbetet med felaktiga utbetalningar (FUT). Avsnittet innehåller dels en översiktlig ärendegång med de olika momenten i FUT-utredningen och dels vad en brottsanmälan bör innehålla.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och samtliga stadsdelsnämnder.

Innehållsförteckning

Sid

Stadsledningskontoret	
Bromma stadsdelsnämnd	
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	
Farsta stadsdelsnämnd	
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	
Kungsholmens stadsdelsnämnd	
Norrmalms stadsdelsnämnd	
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	
Skärholmens stadsdelsnämnd	
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	
Södermalms stadsdelsnämnd	
Älvsjö stadsdelsnämnd	
Östermalms stadsdelsnämnd	

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att översynen av de nuvarande riktlinjerna inte i huvudsak kommer att förändra nuvarande arbetssätt utan innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de gällande riktlinjerna. Dock anser stadsledningskontoret att riktlinjerna, när det gäller barnperspektivet, bör kompletteras med ett tillägg om att familjeenheten alltid bör kopplas in i de fall det finns minsta misstanke om bristande omsorgsförmåga hos föräldrarna. Vidare bör riktlinjerna som rör avsnittet *kvinnofridsperspektivet* kompletteras med utgångspunkt från Socialstyrelsens allmänna råd. Enligt Socialstyrelsen ska ekonomiskt bistånd kunna utgå i de fall den som varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående måste flytta till dyrare bostad.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det i riktlinjerna föreslås att den ena parten i hushåll där båda parter är arbetslösa ska kunna studera med kompletterande försörjningsstöd till studiemedel. Riktlinjen behöver dock förtydligas avseende vilka familjer som avses. Förslaget bör även förtydligas med att studierna ska bedömas vara ett led i en planering för självförsörjning samt hur lång tid studierna kan pågå. Stadsledningskontoret ansar att en revidering av riktlinjerna bör göras när konjunkturläget förbättras utifrån om denna regelförändring då bör kvarstå.

Stadsledningskontoret välkomnar att riktlinjerna har förtydligats vad gäller handläggningen av ekonomiskt bistånd vilket borgar för en mer rättssäker och likvärdig handläggning samt god internkontroll. Även riktlinjernas beskrivning av vikten av en tydlig, lättbegriplig och tillgänglig information om rätten till ekonomiskt bistånd är positiv.

Sammanfattningsvis föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige godkänner revideringen av riktlinjer för ekonomiskt bistånd med hänsyn tagit till de förändringar som föreslagits i detta tjänsteutlåtande. Vidare föreslås att socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att inarbeta föreslagna förändringar utifrån detta tjänsteutlåtande i reviderade riktlinjer för ekonomiskt bistånd.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (v), Karin Hanqvist (s) och Eie Herlitz (mp), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd är bra.

Förvaltningen anser vidare att det är bra med ett förtydligande gällande handläggning och att det i riktlinjerna framgår hur exempelvis skolungdomars inkomster av eget arbete och överklagade ärenden ska handläggas.

Förvaltningen ser positivt på att det i riktlinjerna finns beskrivet att handläggare gör hembesök i andrahandsboende och inneboenden innan utbetalning görs. Förvaltningen anser att i vissa fall bör handläggare vara uppmärksam på personer med förstahandskontrakt och då särskilt vid ansökan om hyreskostnad vid anstaltsvistelser.

Det är positivt med förtydligande att samma regler gäller för personer med arbetslöshetskassa som för personer som uppbär försörjningsstöd och att familjemedlemmars underhållsskyldighet går före rätten till ekonomiskt bistånd.

Slutligen anser förvaltningen att förslaget, att inte göra behovsprövning av rätten till ekonomiskt bistånd i akuta kvinnofridsärenden, är bra.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Magnus Dannqvist m.fl. (s), Jonas Eklund (mp) och Rosa Lundmark (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Andreas Sturesson (kd), Magnus Bock m.fl. (m) och Lena Kling (fp), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att verksamhetsområdet är känsligt för utvecklingen i samhället och att det ständigt finns förändringar i omvärlden som påverkar handläggningen av ekonomiskt bistånd. Översynen av de nuvarande riktlinjerna kommer inte i huvudsak att förändra nuvarande arbetssätt utan innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av de gällande riktlinjerna.

I hushåll där båda parter är arbetslösa föreslås att den ena parten ska kunna studera med kompletterande försörjningsstöd till studiemedel. Riktlinjen behöver förtydligas avseende vilka familjer det gäller, de med ett långvarigt biståndsbehov eller nya sökanden. Förslaget bör även förtydligas med att studierna ska bedömas vara ett led i en planering för självförsörjning. Det bör också framgå hur lång tid man kan studera. Det kan finnas en risk att förslaget innebär nya bidragshushåll då vissa familjer idag klarar sig under norm trots att den ena parten studerar.

Barnperspektivet har förstärkts i de reviderade riktlinjerna. I de fall bidragshushåll med barn har hyres- och/eller elskulder bör dock ett tillägg i riktlinjerna införas som anger att förvaltningens barn- och ungdomsverksamhet informeras om detta.

I riktlinjerna betonas vikten av att ha ett kvinnofridsperspektiv. Allt oftare beskrivs dock problematiken som våld i nära relationer oavsett kön. En lösning kan vara att ersätta ordet kvinna med ”den våldsutsatte”.

Förvaltningen välkomnar att riktlinjerna har förtydligas vad gäller handläggningen av ekonomiskt bistånd vilket borgar för en mer rättssäker och likvärdig handläggning. Även riktlinjernas beskrivning av vikten av en tydlig, lättbegriplig och tillgänglig information om rätten till ekonomiskt bistånd är positiv.

Från och med den 15 februari 2010 förändrades länsrätternas organisation och länsrätterna i Gotlands län och Stockholms län läggs samman till en gemensam domstol och byter namn till Förvaltningsrätten i Stockholm. Genomgående i dokumentet

används länsrätt istället för förvaltningsrätt.

Från och med den 1 januari 2010 har tillsynen av socialtjänsten förts över från länsstyrelserna till Socialstyrelsen. Även detta bör rättas till i dokumentet.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Inger Stark (v), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till reviderade riktlinjer har utformats utifrån förändringarna i förutsättningen för ekonomiskt bistånd som har inträffat de senaste åren. Dessa förändrade förutsättningar har medfört att handläggningen mer eller mindre i de olika stadsdelsområdena redan har utvecklats åt det håll som riktlinjerna nu förtydligar.

I Farsta har dessa förändringar av arbetssättet kommit långt. Bland annat har rutinerna med hembesök och arbetet mot felaktiga utbetalningar utvecklats på ett framgångsrikt sätt. Förvaltningen anser därför att det är positivt att dessa förtydliganden nu görs.

Handläggningen av ansökningarna om ekonomiskt bistånd ska enligt lagstiftningen göras utifrån en individuell bedömning. Samtidigt behöver gränsdragningar för när bistånd ska beviljas. Till exempel gäller det studerande med studiemedel som enligt förslaget i vissa fall ska kunna beviljas kompletterande bistånd. Förvaltningen anser att bedömningen i så fall måste utgå ifrån att den sökande inom en relativt snar framtid blir mer varaktigt självförsörjande genom dessa studier. Grundregeln är att om ett arbete kan fås, så ska det gå före. Förvaltningen anser att bedömningen om handläggningen av de arbetsföra, arbetslösa sökande måste ha en tydligt inriktning mot arbetslinjen.

Det är också viktigt att samtidigt påpeka att handläggningen av sökande med svåra sociala problem, ofta på grund av missbruk och psykisk funktionsnedsättning, som inte klarar av att stå till arbetsmarknadens förfogande, måste bedömas individuellt. Det behövs ett socialt förändringsarbete med ett professionellt socialt stöd som ger dessa sökande ökade möjligheter att komma ifrån sitt bidragsberoende. Detta är särskilt viktigt då de sökande är en barnfamilj. Bland annat är detta stöd mycket avgörande om familjen står inför hot om vräkning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Jan Wallman m.fl. (s), Ylva Wahlström (mp) och Carita Stenbacka Tenezakis (v), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Generellt anser förvaltningen att förslaget ökar rättssäkerheten samt stärker barnperspektivet och kvinnofridsperspektivet. På vissa punkter behöver förslaget dock förtydligas och förändras. Dessa avsnitt kommenteras nedan liksom vissa avsnitt som förvaltningen särskilt vill framhålla.

Kvinnofridsärenden

Förvaltningen välkomnar att de våldsutsatta kvinnorna och deras barn lyfts fram på ett tydligare sätt än i tidigare riktlinjer. Skrivningarna om det ekonomiska biståndet i kvinnofridsärenden behöver dock ses över ytterligare så att de stämmer bättre överens med vad som sägs i de ändrade allmänna råden¹ från Socialstyrelsen om ekonomiskt bistånd vad gäller denna kategori av bidragssökande.

Noggrannhet vid handläggningen

Förvaltningen anser att det är mycket bra att riktlinjerna lyfter fram vikten av tydlig information, grundliga kontroller samt korrekt dokumentation och registrering i paraplysystemet. En omsorgsfull handläggning minskar risken för fel, vilket är till fördel både för den enskilde och för förvaltningen.

Riksnormens post för dagstidning etc.

I posten ingår dagstidning, teve-licens och avgifter för telefon, men inte för Internetabonnemang eller dator. Förvaltningen anser att en schablonkostnad för bredbandsuppkoppling ska kunna beviljas till familjer med skolbarn, eftersom det kan vara stigmatiserande för ett skolbarn att inte ha tillgång till Internet i hemmet.

Hembesök

Föreslaget förespråkar att hembesök alltid ska göras i samband med första-gångs-ansökan om den sökande inte har förstahandskontrakt eller godkänt and-rahands-kontrakt. Förvaltningen, som redan tillämpar detta arbetssätt och har goda erfarenheter av det, tycker att det är bra att det skrivs in i riktlinjerna.

Hushållsel

¹ SOSFS 2003:5

I förslaget står att bistånd ska beviljas till skälig kostnad för hushållsel och att utgångspunkten för skälighet ska vara Konsumentverkets beräkningar om genomsnittlig förbrukning. Förvaltningen anser att den faktiska kostnaden bör beviljas om den inte avviker mycket från förväntad kostnad för en viss hushållsstorlek. Om biståndet beviljas enbart utifrån Konsumentverkets schablon finns risk för att hushållen får skulder till elleverantören vilket kan förvärra en redan svår ekonomisk situation för den enskilde.

Beslut om tidsgräns för sänkning av bostadskostnader

Förslaget föreskriver att ett formellt beslut ska fattas om gräns för den tid efter vilken socialtjänsten inte längre accepterar en oskälig boendekostnad, dvs. det rådrum den enskilde har för att flytta till en billigare bostad eller på annat sätt sänka sina boendekostnader. I samband med att beslutet meddelas ska en besvärshänvisning ges.

Förvaltningen anser att detta är en viktig förändring som ökar tydligheten och rättssäkerheten för den enskilde. Tidigare har endast en journalanteckning gjorts om ålägganden att sänka boendekostnaderna, vilket har medfört risker för oklarheter och missförstånd.

Förvaltningen anser att den föreslagna skrivningen bör kompletteras med ett åläggande för den handläggande socialsekreteraren att följa upp ärendet varje månad under rådrumstiden så att det säkerställs att klienten använder rådrummet på bästa sätt.

Begreppet inneboende

I förslaget anges att som inneboende betraktas som huvudregel den som disponerar ett eget rum i bostaden ifråga. Förvaltningen anser att det är bra med förtydligandet av att man inte kan vara inneboende i en enrumslägenhet.

Nödprövning

Förvaltningen anser det bra att riktlinjerna framhåller att det alltid är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn och deras levnadsvillkor och att makarnas underhållsskyldighet gentemot varandra går före rätten till ekonomiskt bistånd.

Förslaget anger att det i en akut nödsituation kan utgå bistånd till ”basala behovsposter för livsuppehållet inom försörjningsstödet såsom exempelvis mat och hyra”. Förvaltningen anser att hyra inte kan hänföras till ett akut behov och att mer utredning oftast behövs innan bistånd beviljas till boendekostnad. Däremot bör akut bistånd beviljas till kostnader för nödvändiga mediciner.

Utlandsbegravning

Avsnittet om begravning utomlands bör utvecklas, så att det framgår att vad som gäller för en person som avlidit vid vistelse utomlands respektive för den som avlidit i Sverige och där det finns önskemål om att personen ska begravas i t.ex. sitt tidigare hemland.

Långvarigt bidragsbehov

På olika ställen i förslaget finns olika definitioner av vad som anses vara ett långvarigt bidragsbehov, i vissa fall går gränsen vid tre månader, i andra fall vid

ett år.

Förvaltningen anser att begreppet antingen ska ha en tydlig innebörd eller inte användas alls. I det senare fallet får tidsgränserna istället sättas från fall till fall, beroende på vilken situation som avses.

Tandvård

I avsnittet om tandvård sägs "att en föreslagen behandling omfattas av statligt tandvårdsstöd eller godkänts i försäkringskassans förhandsprövning, innebär dock inte att detta kan ligga till grund för om ekonomiskt bistånd enligt SoL ska beviljas till kostnaden eller ej." Förvaltningen anser att formuleringen är svårbegriplig och föreslår att skrivningen förenklas så att den blir lättare att förstå.

Tvättmaskin

Om fastigheten där den bidragssökande bor saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till att driva frågan med värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden. Förvaltningen anser att det bör framgå av texten att hjälp från hyresgästföreningen endast kan påräknas av den som är medlem i föreningen och att bistånd till medlemsavgift inte beviljas.

Vårdnadsbidrag

Förvaltningen anser det är ett viktigt förtydligande som görs när riktlinjerna kompletteras med en skrivning om att kommunalt vårdnadsbidrag som en familj uppbär inte godtas som hinder för att stå till arbetsmarkandens förfogande på heltid.

Studerande med familj

I förslaget sägs att familjer där båda de vuxna är arbetslösa kan kompletterande försörjningsstöd beviljas om den ena personen studerar med fullt studiemedel. Förvaltningen anser att kraven bör specificeras till att gälla barnfamiljer och heltidsstudier som leder till yrkesinriktad utbildning på högskolenivå (således inte enstaka kurser) samt att studierna redan ska vara påbörjade när behovet av bistånd uppstår.

Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

Förslaget fastlägger att den som är under 18 år och får bistånd till att bo i stöd- eller träningsboende inte ska ha försörjningsstöd till sitt uppehälle, utan uppehållet ska täckas genom vårdkostnaden. Förvaltningen menar att det är bra att det klargörs vem som är ansvarig för uppehälle, men konstaterar att förslaget innebär en ytterligare belastning på redan hårt ansträngda vårdkonton vid barn- och ungdomsenheterna samt att paraplysystemet behöver anpassas till den nya ordningen.

EU-medborgare

Förvaltningen avstår från att lämna synpunkter på det långa avsnittet om bistånd till EU-medborgare, eftersom sådana ärenden är så sällsynta vid förvaltningen att kompetens saknas för att bedöma förslagets skrivningar.

Registrering, ansökningar och dokumentation

Förvaltningen uppskattar mycket den tydlighet som finns i avsnitten om registrering i datasystemet, om ansökningar och om dokumentation i ekonomiska ärenden och har inga invändningar mot sakinnehållet i dem. Däremot anser förvaltningen att det inte bör stå att man ska ”göra skillnad” mellan en ansökan och ett rådgivande samtal, utan att formuleringen bör vara att man ska ”skilja mellan” dessa båda företeelser. ”Att göra skillnad” innebär ”att betyda något eller att ha effekt”, vilket ju knappast kan vara det som riktlinjerna avser. Förvaltningen anser också att skrivningen ”lider av ett handikapp” måste tas bort och ersättas med till exempel ”har en funktionsnedsättning”.

Hembesök vid flyttning till annan stadsdel

I riktlinjerna sägs att ”hembesök i samband med flytt från en stadsdelsförvaltning till en annan görs av mottagande förvaltning innan första hyran beviljas av avlämnande stadsdel”. Förvaltningen anser att det är orealistiskt att en sådan rutin ska kunna fungera, eftersom stadsdelsförvaltningarna fungerar så olika och har olika långa väntetider för nybesök. Att den första kontakten med den nya förvaltningen sker genom ett kontrollbesök ger kanske inte heller den bästa förutsättningen för ett förtroendefullt fortsatt samarbete mellan den enskilde och handläggaren. En bättre rutin vore att den avlämnande förvaltningen tog helt ansvar för den första hyran, inklusive hembesök om den bedömer det som nödvändigt.

Tillsyn

I avsnittet om avslagsbeslut och överklagande sägs att en enskild som är missnöjd ska hänvisas till länsstyrelsen. Förvaltningen anser att personen istället bör hänvisas till Socialstyrelsen, som övertagit tillsynsansvaret för socialtjänsten från den 1 januari 2010.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Bengt Roxne m.fl. (s) och Leif Larsson (v), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom de föreslagna förändringarna, men har några synpunkter enligt nedan.

De föreslagna formuleringarna i remissen på sidan 40, under rubriken ”Yrkesvux” och ”Studerande som har familj” är otydliga och riskerar att leda till godtycke.

När det gäller Yrkesvux är det dessutom oklart vilken arbetsplan man syftar på i remissen. Det bör klargöras om man avser socialtjänstens, Jobbtorget eller Arbetsförmedlingens arbetsplan.

Under rubriken ”Studerande som har familj” på sidan 40 i remissen, föreslås att försörjningsstöd kan beviljas familjer med två vuxna som båda saknar arbete men där den ena personen studerar fullt ut med studiemedel, dvs uppbär lånedel, bidragsdel och eventuellt tillägg, och den andra personen uppfyller förutsättningarna för rätt till försörjningsstöd. Stadsdelsförvaltningen anser att det bör råda stor restriktivitet när det gäller att bevilja kompletterande försörjningsstöd till studerande. Det finns en risk i att studerande blir olika behandlade om denna ändring införs. Det kan skapas ett incitament för arbetslöshet om det är möjligt att få bättre förmåner som ”arbetslös” studerande. Att avgöra om studier är den väg som leder snabbast till målet ”egen försörjning” är i praktiken mycket svårt.

Det behöver klargöras i riktlinjerna om avsikten är att den ena parten i vuxna arbetslösa par kan påbörja studier med studiemedel under pågående bidragsperiod eller inte. Vidare uppstår frågeställningen om personen i så fall kan välja studier framför eventuellt högre ersättning från a-kassan. Om den andra vuxna parten får arbete men familjen fortfarande inte har inkomster via lön eller studiemedel som täcker behovet, ska då kompletterande försörjningsstöd beviljas?

I remissen på sidan 55 föreslås att hembesök ska göras av mottagande stadsdel vid flytt innan bistånd till första hyran beviljas av avlämnande stadsdel. Förvaltningen anser det tveksamt till denna förändring då mottagande stadsdel vid hembesök även måste utreda rätten till bistånd. Följden blir att avlämnande stadsdel beslutar om biståndet medan mottagande stadsdel gör utredningen. Det är vidare oklart hur lång tid den mottagande stadsdelen har på sig för att genomföra hembesöket.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Catarina Agrell m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Axel Sandin (mp), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna revideringen av riktlinjerna. Som framgår av ärendet är de kompletteringar och förtydliganden som föreslås i huvudsak en anpassning till nuvarande lagstiftning och till den utveckling som skett inom verksamhetsområdet. De föreslagna riktlinjerna kommer därför inte att påverka handläggningsrutinerna och det praktiska arbetet i någon större utsträckning men kan förhoppningsvis bidra till en än mer enhetlig bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

När det gäller *barnperspektivet* föreslår förvaltningen att riktlinjerna kompletteras med ett tillägg om att familjeenheten alltid ska kopplas in i de fall det finns minsta misstanke om bristande omsorgsförmåga hos föräldrarna. Exempelvis kan hyres- eller elskulder ge anledning att närmare utreda föräldrarnas omsorgsförmåga och ansvar för den situation de riskerar att försätta sina barn i.

Med tanke på det rådande arbetsmarknadsläget har förvaltningen inget att invända mot förslaget om att *vuxenstuderande* i vissa fall ska kunna beviljas kompletterande försörjningsstöd. Förvaltningen anser däremot att staden när konjunkturläget förbättras ska återgå till de riktlinjer som nu gäller för ekonomiskt bistånd till vuxenstuderade.

Det är bra att man i förslaget till reviderade riktlinjer tydliggör att det är landstinget som ansvarar för vården av sådan psykisk ohälsa som kan ge upphov till exempelvis spelmissbruk, matmissbruk, köpmisbruk och sexmissbruk. Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till behandlingsskostnader för att komma tillrätta med den typen av missbruk.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Lars Arell m.fl. (s), Yildiz Kafkas (mp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Hans Enroth (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den föreslagna revideringen av riktlinjerna. Som framgår av ärendet är de kompletteringar och förtydliganden som föreslås i huvudsak en anpassning till nuvarande lagstiftning och till den utveckling som skett inom verksamhetsområdet. De föreslagna riktlinjerna kommer därför inte att påverka handläggningsrutinerna och det praktiska arbetet i någon större utsträckning men kan förhoppningsvis bidra till en än mer enhetlig bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Med tanke på det rådande arbetsmarknadsläget har förvaltningen inget att invända mot förslaget om att *vuxenstuderande* i vissa fall ska kunna beviljas kompletterande försörjningsstöd. Förvaltningen anser däremot att staden, när konjunkturläget förbättras, ska återgå till de riktlinjer som nu gäller för ekonomiskt bistånd till vuxenstuderande.

Det är bra att man i förslaget till reviderade riktlinjer tydliggör att det är landstinget som ansvarar för vården av sådan psykisk ohälsa som kan ge upphov till exempelvis spelmissbruk, matmissbruk, köpmissbruk och sexmissbruk.

När det gäller *barnperspektivet* föreslår förvaltningen att riktlinjerna kompletteras med ett tillägg om att familjeenheten alltid ska kopplas in i de fall det finns minsta misstanke om bristande omsorgsförmåga hos föräldrarna. Exempelvis kan hyres- eller elskulder ge anledning att närmare utreda föräldrarnas omsorgsförmåga och ansvar för den situation de riskerar att försätta sina barn i.

Förvaltningen anser att avsnittet som rör *kvinnofridsperspektivet* bör kompletteras med utgångspunkt från Socialstyrelsens allmänna råd i detta avseende. Enligt Socialstyrelsen ska ekonomiskt bistånd kunna utgå i de fall den som varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående måste flytta till dyrare bostad. Om den enskilde omgående måste flytta till följd av våld eller andra övergrepp ska även bistånd till hemutrustning kunna beviljas.

Vad gäller *begravningskostnader* anges i riktlinjerna att ekonomiskt bistånd kan beviljas med maximalt 50 % av gällande prisbasbelopp för skäliga faktiska kostnader. Förvaltningen anser att kostnaden för enklare förtäring i samband med begravningen bör kunna inkluderas i beloppet. Länsrätten har vid prövning av frågan ansett att ekonomiskt bistånd till förtäring för en mindre krets ska beviljas.

Av riktlinjerna framgår vidare att ekonomiskt bistånd för borgerlig officiant ska kunna beviljas. Däremot sägs inget om eventuella kostnader för att anlita präst som företräder annan religion eller trossamfund. Förvaltningen anser att ekonomiskt bistånd bör kunna beviljas även i dessa fall.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Abebe Hailu m.fl. (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Gunilla Bhur (v) och Jacob Dencker (mp), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget innehåller flera viktiga förändringar som kommer att underlätta handläggningen. Värt att särskilt nämna är klargörandet av ansvaret för ungdomar under 18 som bor i stöd- eller träningsboende samt skrivningen om hembesök när förstagssökanden bor i andra hand eller är inneboende (sid. 13). Det senare är ett arbetssätt som Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning har goda erfarenheter av.

Själva dokumentet innehåller emellertid ett stort antal upprepningar, vilket gör det tjockt och ibland snårigt.

Några uttryck kan behöva förtydligas. Begreppet ”annan ort” kan i de flesta fall omfatta ort i annat land. Det förekommer att personer ansöker om försörjningsstöd efter att ha lämnat en trygg inkomst i ett annat land. Den kan vara lämpligt att samma regler då gäller som i de fall där någon lämnat sin försörjning på annan ort i Sverige. Detta oavsett om personen har svenskt eller utländskt medborgarskap.

Ytterligare begrepp som behöver tydliggöras är ”inte rimlig” och ”oskäligen”. Finns det en gradskillnad mellan dessa eller används de som synonymer?

Barnperspektiv

I förslaget står att det vid avslagsbeslut ska dokumenteras *att* ett övervägande av konsekvenserna för barnen gjorts (sid. 5). Socialstyrelsen menar dock att det ska framgå på vilket sätt barnets behov beaktats, vilka överväganden som gjorts och hur det påverkat beslutet (Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd, Socialstyrelsen och Länsstyrelserna 2003). Ordet *att* skulle därför kunna ersättas av *hur*. Det kan också gärna få framgå i stycket om nödprövning och akut bistånd att det ska göras en fullständig barnkonsekvensanalys i de fall beslutet berör ett barn (sid. 19).

Det påtalas i flera sammanhang att föräldrarna ska informeras om det ekonomiska ansvar som föräldraskapet innebär (bl.a. sid. 8). Denna skrivning kan förtydligas ytterligare genom hänvisning till lagtext i Äktenskapsbalken och Föräldrabalken. Ett lämpligt ställe att lägga skrivningen kan vara under kapitlet ”Olika grupperns rätt till försörjningsstöd”.

Noggrannhet vid handläggningen

Enligt förslaget får en ofullständigt ifylld ansökan inte utgöra underlag för utbetalning av bistånd. Det är önskvärt att det framgår vilket lagrum som stödjer detta samt vilka eventuella undantag som kan finnas (sid. 9).

Försörjningsstöd

Meningen ”*Den som sökt arbete på ett strukturerat sätt under en tid utan att få ett arbete ska erbjudas insatser för att öka den enskildes möjligheter att få ett arbete*” framstår som något föråldrad (sid. 8). Enligt nuvarande direktiv ska samtliga arbetssökande erbjudas Jobbtorg, oavsett hur deras tidigare arbetssökande sett ut, vilket på ett bra sätt framgår i resten av texten. Den ovanstående meningen skulle därför kunna strykas.

Kapitlet innehåller ett omotiverat stort stycke om hanteringen av tappad plånbok (sid. 20). Detta kan ersättas av ett mer generellt stycke om det egna ansvaret för att ta hand om sina saker. Som kan exemplifieras med en tappad plånbok.

I beskrivningen om vad som gäller för inneboenderum står att ”för att betraktas som 'inneboende' i normberäkningen ska den sökandes hushåll som regel disponera ett eget rum i bostaden” (sid. 16). Det skulle istället kunna stå ”betraktas som ensamstående”, till skillnad från som del i en familj. Vilket är det mest väsentliga i samband med normberäkning.

Bistånd till livsföring i övrigt

Under rubriken behandling av spelberoende beskrivs att huvudregeln är att bistånd till sådan kostnad inte beviljas (sid. 27). Det finns således undantag och det är bra om det framgår när detta kan vara aktuellt. Då det ofta uppstår diskussioner i frågan mellan olika verksamhetsområden är det viktigt att det inte finns utrymme för feltolkningar.

Enligt förslaget ska inte bistånd till SL-kort beviljas till gymnasieungdomar då de får detta av skolan eller genom ett extra tillägg till studiebidraget (sid. 29). I Rinkeby-Kista stadsdelsområde är det emellertid vanligt att unga vuxna som fyllt 20 år går på gymnasiet. De har då inte rätt till det extra tillägget. Det skulle underlätta om det framgick av riktlinjerna vad som gäller i denna situation.

Olika gruppers rätt till försörjningsstöd

Det behövs en tydlig beskrivning av förhållandet mellan lagen om arbetslöshetsförsäkring, som citeras i förslaget, och förhållningssättet när en person ansöker om försörjningsstöd (sid. 34). Bör rätten till försörjningsstöd kvarstå om en person avstår från att söka/tackar nej till arbete på grund av personliga förhållanden som religiös övertygelse eller liknande? Hur ska begreppet personliga förhållanden tolkas?

Kravet på att den som uppbär försörjningsstöd ska söka arbete inom pendlingsavstånd i hela Mälardalen skulle kunna utökas till att även gälla praktik (sid. 36).

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet (sid. 37) kan det vara lämpligt, med hänvisning till FN:s barnkonvention artikel 31 (barns rätt till vila och fritid), att föräldrar som haft försörjningsstöd i minst tre år och inte beräknas blir självförsörjande under överskådlig tid ges möjlighet till 1-2 veckors sammanhängande ledighet per år. Deras barn kommer annars att vistas på förskola/fritids året runt utan möjlighet till ledighet.

I stycket om kommunalt vårdnadsbidrag står ”Om en familj väljer att avstå från kommunal barnomsorg för att istället söka vårdnadsbidrag ska detta inte godtas som hinder att stå till arbetsmarknadens förfogande” (sid.38). Förvaltningen förmodar att det är ett skrivfel och att det även gäller privat barnomsorg.

Förslaget om utökade möjligheter att bevilja kompletterande försörjningsstöd till vuxna, arbetslösa sökande som uppbär studiemedel (sid. 40) är inte helt okomplicerat, då personen frivilligt har valt en sysselsättning som denne inte kan försörja sig på. I förslaget förutsätts också att det handlar om en familj med två vuxna som båda saknar arbete, vilket väcker fler frågor som behöver hanteras. Hur ska ensamstående föräldrar som vill studera bemötas? Att ge dem avslag vore närmast diskriminerande då de indirekt straffas på grund av att till exempel den andra föräldern inte är närvarande.

När det gäller nyanlända till Sverige i gymnasieåldern är det bra om det framgår hur ansvaret ser ut när personen i och för sig är nyanländ, men där Stockholms stad

inte är den ursprungliga mottagandekommunen (sid. 41).

Det skulle kunna förtydligas vilka krav som kan ställas på föräldrar som erhåller vårdbidrag (sid. 57). Vårdbidraget får inte reducera försörjningsstödet men det framgår inte om föräldrarna genomgående ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid eller om det finns undantag.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Monica Lindh m.fl. (s) och Birgitta Hansen (mp), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till ett flertal förslag till revidering av riktlinjerna och har uppfattningen att förslagen på ett bra sätt tydliggör några viktiga ansvarsfrågor som tidigare varit svårtolkade.

Förvaltningen har dock en annan uppfattning än socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen gällande förslaget till att lämna arbetslösa utökad möjlighet att i vissa fall beviljas kompletterande försörjningsstöd vid vuxenstudier. Dagens riktlinjer tydliggör att en vuxenstuderande valt att inte stå till arbetsmarknadens förfogande och därmed förväntas finansiera sina studier på annat sätt än genom försörjningsstöd. Komplettering av studiemedel och andra studiesociala bidrag genom försörjningsstöd beviljas därmed inte.

Förvaltningen ser idag inga skäl till att göra förändringar i riktlinjerna beträffande handläggningen av ekonomiskt bistånd till vuxenstuderande. Förvaltningen motiverar sitt ställningstagande med att förslaget går emot arbetslinjen som i övrigt råder vid handläggning av försörjningsstöd. Förvaltningens mening är att den lågkonjunktur som drabbat stora delar av landet inte på samma negativa sätt påverkat arbetsmarknaden i Stockholm. Därutöver hänvisar förvaltningen till den bedömning arbetsförmedlingen gjorde 2010-02-02 i rapporten "Var finns jobben 2010?". Enligt denna rapport kommer antalet lediga arbeten att öka något under 2010, främst under andra halvåret, och att det finns förutsättningar för att det sker ytterligare förbättringar i arbetsmarknaden under 2011 och 2012.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Liliane Svensson (s), Rudy Espinoza m.fl. (v) och Rebwar Hassan m.fl. (mp), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag till reviderade riktlinjer. Revideringen innehåller uppdateringar och förtydliganden av de riktlinjer som idag används. Själva ärendehandläggningen har inarbetats och utförliga anvisningar har tillkommit utifrån de erfarenheter och verksamhetsutveckling som skett, t.ex. arbetet mot felaktiga utbetalningar.

Skärholmens stadsdelsförvaltning har en avvikande synpunkt gällande ”löpande beslut” (sid 21). ”Löpande beslut” innebär att ett beslut om ett visst bidrag betalas ut löpande under flera månader utan vidare prövning. Förvaltningens uppfattning är att ”löpande beslut” inte ska användas, därför att varje beslut ska prövas som en egen ansökan. Skärholmens stadsdelsförvaltning föreslår att Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förslag på revideringar ska gälla.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Eva Andersson m.fl. (s), Awad Hersi (mp) och Jonas Ljungstedt (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Ann-Katrin Åslund (fp) gemensamt för fp, m och kd, *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Omvärldsfaktorer påverkar i hög grad verksamhetsområdet vilket medför att det är viktigt att kontinuerligt uppdatera och anpassa gällande riktlinjer efter utvecklingen i samhället. Sedan den senaste revideringen av riktlinjerna gjordes har förändringar skett både avseende lagstiftning som i omvärlden. Det är därför förvaltningens förslag att nämnden tillstyrker förslaget till revidering av riktlinjerna.

Vidare vill förvaltningen lyfta fram att det är viktigt att så långt det är möjligt respektera andra religioner och kulturers helgdagar. Då Spånga-Tensta är en mång-

kulturell stadsdel är det många medborgare som berörs i frågan vad gäller ledigheten från arbetsökarverksamhet. Därav bör även godkänd frånvaro beslutas med respekt för andra kulturers officiella helgdagar.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spria (v), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 februari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till en revidering av riktlinjerna och välkomnar de förtydliganden som föreslås. På en punkt har förvaltningen en avvikande uppfattning. Det gäller utbetalning av kompletterande försörjningsstöd för studerande med studiemedel. Enligt förvaltningen står detta i motsats till arbetslinjen och kan leda till en inläsningseffekt. Om bidrag till studerande ska anpassas efter konjunktur och arbetsmarknadsläge bör det ske via befintliga studiemedel och inte via det kommunala försörjningsstödet.

Utöver detta har förvaltningen några smärre påpekanden av mer sakkaraktär.

- På förslagets s.16 står ”Vid inneboende i någon form ska hembesök som *huvudregel* göras” medan det på s.55 står ”--- dvs. bor i andra hand eller inneboende, ska hembesök *alltid* göras i samband med förstagångsansökan”. (Förvaltningens kursivering). Oklart vad som gäller.
- s. 56. Sedan 2008 finns inte uppgift om tillgångar med på specifikationen till den preliminära skattsedeln.
- s. 60. Begreppet förtidspensionär används inte sedan 2009.
- Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Maj-Len Eklund (v), Majvi Andersson m.fl. (s) och

Kenneth Rönquist (mp), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till reviderade riktlinjer är tydligt utformat och ger en bra grund för handläggningen av ekonomiskt bistånd. Förslaget som helhet innehåller förtydliganden på flera punkter.

Förvaltningen ser positivt på att man i riktlinjerna har förtydligat föräldrarnas ansvar i att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. Vidare också det kompletterande förtydligandet om kvinnofridsperspektivet, att det i akuta skeden är skyddsbehovet som är det primära och inte den ekonomiska utredningen.

I förslaget har en definition av vad som menas med inneboende i normberäkningssammanhang införts på sidan 16. Det har förtydligats att den sökande inte ska betraktas som inneboende i normberäkningssammanhang om han/hon är inneboende hos nära släkting eller delar bostad med någon typ av hushållsgemenskap.

På sidan 61 i riktlinjerna står det att för personer som delar bostad och därigenom även vissa kostnader, men inte har ekonomiskt ansvar för varandra, ska *sammanboende-var-för-sig-norm* tillämpas. Detta gäller exempelvis då vänner bor tillsammans eller vuxna barn bor kvar hemma. Det står inte i nämnt att det även vid nära *släktskap* kan förutsättas att sådan hushållsgemenskap finns, något som förvaltningen tycker vore adekvat att ta med i sammanhanget. Särskilt då ett förtydligande om det har gjorts på sidan 16 i de föreslagna riktlinjerna.

Det borde således innebära att hushållsgemenskap bör förutsättas då någon delar bostad med nära släkting och *sammanboende-var-för-sig-norm* tillämpas.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 mars 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Rolf Lindell m.fl. (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (mp), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 mars 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen (SDF) anser att de föreslagna förändringarna inte kommer att innebära några stora förändringar av handläggningen av ekonomiskt bistånd. Snarare ser SDF förslaget som ett förtydligande av nuvarande riktlinjer och praxis. Synpunkter och förslag till förtydliganden är sammanfattade nedan. Generellt anser SDF

att språket i riktlinjerna kan förenklas. Intentionen bör vara att de ska kunna förstås inte endast av handläggare utan även av allmänheten.

Barnperspektivet

- Förvaltningen anser att ett tillägg bör göras med en rutin att alltid koppla in SDF:s familjeenhet eller motsvarande i de fall där det kan handla om omsorgsbrist, då t ex föräldrar inte har betalt el eller hyra som i sin tur kan föranleda avstängning av el och eventuell avhysning.

Noggrannhet vid handläggningen

- SDF anser att riktlinjerna bör göras offentligt kända, genom att t ex läggs ut på stadens hemsida.

Boende

- SDF anser att hembesök någon gång ska göras i samtliga försörjningsstödsärenden som inte är av tillfällig karaktär.

Hushållsel

- SDF anser att för mycket handläggningstid går åt till att utreda elkostnader. Kostnaden bör som tidigare beräknas inom norm.

Boendekostnader

- SDF anser att det bör förtydligas vilka underlag ska krävas in när realiserbar tillgång ska avyttras.

Inneboende

- SDF anser att förslaget om bedömning av skälig kostnad för studentrum eller hotellrum bör utredas vidare då dessa boenden tenderar att vara kostsamma.

Behandling av spelberoende etc

- SDF anser att spelberoende huvudsakligen bör handläggas på samma sätt som alkohol- och drogberoende dvs av SDF:s vuxenhet eller motsvarande, inte av försörjningsstödsenheten.
- SDF anser att nätterapi kan finnas med som ett behandlingsalternativ.

Tandvård

- SDF anser att det i kostnadsförslaget från tandläkaren alltid ska framgå att en identitetskontroll har gjorts för att säkerställa att rätt person avses för tandvårdsbehandlingen.

Arbetslösa

- SDF anser att datum för ledighetsdagar bör anges i riktlinjerna.

Vuxenstuderande

- SDF anser att den föreslagna förändringen är bra i ett svårt arbetsmarknadsläge, specifikt när det gäller barnfamiljer. Men vid en förbättrad konjunktur bör denna förändring återgå till 2007 års riktlinjer. Förvaltningen menar dock att försörjningsstöd i samband med eftergymnasiala studier bör bedömas restriktivt.

Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

- SDF anser att det bör förtydligas avseende kostnader rörande ungdomar som har omhändertagits enligt LVM och eller LVU.

Avseende vårdbidrag som reducerar försörjningsstödet bör det förtydligas att hela vårdbidraget ska räknas. Likaså bör avsnitten avseende *tillgångar* sammanföras, texten justeras, och inte finnas på två olika sidor i dokumentet. Ett förtydligande bör göras avseende *överskjutande inkomst* från föregående månad. Vad är ett stort belopp? Förvaltningen föreslår vidare att staden centralt *arrangerar utbildningar* avseende, åter-

krav/återsökningar, dokumentation och de nya riktlinjerna. Under rubriken *Gifta men ej sammanboende* behandlas försörjningsplikten makar emellan. Dock saknas uppgift om var utredningsansvaret ligger under betänketiden, då makar separerar och den ena parten söker försörjningsstöd i en annan del av staden.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp) enligt följande

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi välkomnar särskilt de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättssäkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Därutöver vill vi föreslå att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, särskilt i stadsdelsområden där arbetslösa har låg grundutbildning. Vi anser i motsats till vad riktlinjerna antyder att korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd många gånger inte leder till ett hållbart arbete utan ger en inlåsningseffekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidrag som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker. Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om Personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel.

Vi vill betona vikten av hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom vi vet att personer kan uppleva en sådan situation som kränkande. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer helhjärtat i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukningen ska tas bort från riktlinjerna, och konstaterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När nödprövning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv. När det gäller behandlingen av

spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov. Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

Särskilt uttalande gjordes av Ulf Kristersson m.fl. (m), Patrik Silverudd (fp) och Dikran Dison (kd) enligt följande

Vi anser att den generella ledigheten från arbetssökarverksamhet enbart ska gälla de av riksdagen beslutade helgdagarna. Utöver detta bör även godkänd frånvaro kunna beslutas med respekt för andra kulturers officiella helgdagar.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (v), Karin Hanqvist (s) och Eie Herlitz (mp) enligt följande

Vi välkomnar förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Därutöver anser vi att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har varit möjligt. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett permanent arbete utan ger en inlåsningseffekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skälig levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när den sökande helt uppenbart inte kan komma att utnyttja ett SL-kort, som exempelvis vid institutionsvistelser, ska bistånd till denna kostnad inte beviljas.

Bistånd till tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid ska enligt förslaget beviljas för att bl.a. ”förhindra väsentligt försämrad tandstatus”. Nödvändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte själv kan bekosta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidraget inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar många kontroller, som kräver mer och mer av handläggarnas arbetstid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd i första hand handlar om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete och inte bara handlar om kontroll.

Hembesök i samband med nybesök måste göras på ett respektfullt sätt så att den enskilde inte känner sig kränkt. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Magnus Dannqvist m.fl. (s), Jonas Eklund (mp) och Rosa Lundmark (v) enligt följande

1. Nämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till svar på remissen.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi välkomnar förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Därutöver anser vi att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har varit möjligt. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett permanent arbete utan ger en inlärningseffekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss emot formuleringen att sfi-studerande ”när som helst ska vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete”. Självklart måste även i detta fall en individuell bedömning göras utifrån vad som är bäst för den enskilde på sikt.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skälig levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när den sökande helt uppenbart inte kan/kommer att utnyttja ett SL-kort som. Vid institutionsvistelser ska bistånd till denna kostnad inte beviljas.

Bistånd till tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid ska enligt förslaget beviljas för att bl.a. ”förhindra väsentligt försämrad tandstatus”. Nödvändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte själv kan bekosta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga

inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidraget inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

När nödprövning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar många kontroller, som kräver mer och mer av handläggarnas arbetstid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd i första hand handlar om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete och inte bara handlar om kontroll. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Det är viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal.

I förslaget betonas vikten av att ansökningsblanketten alltid ska vara fullständigt ifylld. Detta är korrekt men kräver mycket tid från handläggarna som personligen skulle behöva träffa en stor del av de sökande varje gång de lämnar in ansökan. Detta räcker resurserna knappast till i dagsläget.

Hembesök i samband med nybesök måste göras på ett respektfullt sätt så att den enskilde inte känner sig kränkt. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering. Godkänd frånvaro bör kunna beslutas med respekt för andra kulturers helgdagar. Med den föreslagna skrivningen kan ledighet inte beviljas på julaftonen, som inte är en helgdag beslutad av riksdagen.

Särskilt uttalande gjordes av Andreas Sturesson (kd), Magnus Brock m.fl. (m) och Lena Kling (fp) enligt följande

Vi anser att den generella ledigheten från arbetssökarverksamhet enbart ska gälla de av riksdagen beslutade helgdagarna. Utöver detta bör även godkänd frånvaro kunna beslutas med respekt för andra kulturers officiella helgdagar

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gunnar Sandell m.fl. (s), Mats E P Lindqvist (mp) och Inger Stark (v) enligt följande

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande samt hänvisar till och instämmer i den reservation som ledamöterna från s, v och mp lämnade i Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden den 15 december 2009.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jan Wallman m.fl. (s), Ylva Wahlström (mp) och Carita Stenbacka Tenezakis (v) enligt följande

Att delvis ansluta oss till förvaltningens remissvar

Att förövrigt anföras följande:

Socialtjänstens försörjningsstöd är samhällets yttersta skyddsnet. Det var från början tänkt som ett tillfälligt stöd, men verkligheten idag är att många tvingas leva på försörjningsstöd under långa tider, ibland fler år. Den enskilde som tar emot försörjningsstöd har rätt till en skälig levnadsnivå, och vad som menas med skälig levnadsnivå ska avgöras med utgångspunkt i de förhållanden som den hjälpbehövande lever i.

Viktiga åtgärder för att förkorta tiden med stöd kan vara att man inte behöver göra sig av med alla tillgångar och bli helt utblottad. Förslaget går mycket långt i undersökandet av om man till exempel har tillgångar i form av bostad i annat land. Att realisera tillgångar är inte alltid lätt och de medel som frigörs kan bara hjälpa över en kortare tid.

Noggrannhet i handläggningen är viktigt, och för att möjliggöra detta krävs tillräckligt med personal och väl fungerande stödsystem. Handläggningen av ekonomiskt bistånd får inte handla enbart om kontroll, utan minst lika mycket om att lägga tid på stöd, råd och nödvändigt socialt arbete.

Internetanslutning

Förvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande 'att en schablonkostnad för bredbandsuppkoppling ska kunna beviljas till familjer med skolbarn, eftersom det kan vara stigmatiserande för ett skolbarn att inte ha tillgång till Internet i hemmet'. Att inte kunna ta del av information eller kommunicera med omvärlden via en internetanslutning är dock ett tillgänglighetshinder för alla medborgare idag, inte minst arbetssökande. Vi anser därför att en schablonkostnad för bredbandsuppkoppling bör ingå i normen.

Det kan tilläggas att gränserna dessutom inte längre är särskilt tydliga till exempel mellan vad som är mobiltelefonabonnemang och ett internetabonnemang. Att särbehandla kostnader för internetabonnemang är helt enkelt omodernt.

Resor

Alla behöver åter få rätt till ett SL-kort om man är beroende av ekonomiskt bistånd. Detta är en förhållandevis låg kostnad i relation till vad det betyder för individen i form av ökad rörlighet. När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till.

Bostad

Att behöva sälja sin bostad och riskera att bli bostadslös är ingen bra lösning. Även om en anpassning till en mindre bostad, eller uthyrning av delar av bostaden, lär behöva göras, så får inte kraven bli allt för tunga. Det vinner ingen på. Se individens behov och möjligheter!

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Bengt Roxne m.fl. (s) och Leif Larsson (v) enligt följande

Förslag till beslut

Att bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Därutöver vill vi framföra följande:

Vi välkomnar särskilt de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rätts säkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Därutöver vill vi föreslå att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, särskilt i stadsdelsområden där arbetslösa har låg grundutbildning. Vi anser i motsats till vad riktlinjerna antyder att korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd många gånger inte leder till ett hållbart arbete utan ger en inlåsnings effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring. Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel.

Vi vill betona vikten av att hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom vi vet att personer kan uppleva en sådan situation som kränkande. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer helhjärtat i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen. När nödprövning görs för barnfamiljer måste bar-

nets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv. När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov. Beträffande ledighet från arbetsökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Catarina Agrell m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Axel Sandin (mp) enligt följande

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och anför därutöver följande:

Arbetet med ekonomiskt bistånd har kommit att omfatta allt fler kontroller. Kontrollerna kräver mer och mer av handläggarnas arbetstid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan i första hand om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Det är viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal.

I förslaget betonas vikten av att ansökningsblanketten alltid ska vara fullständigt ifylld. Detta är naturligtvis i princip korrekt men kräver mycket tid från handläggarna som personligen skulle behöva träffa en stor del av klienterna vid varje tillfälle de lämnar in sin ansökan. Detta räcker resurserna knappast till i dagsläget.

Vi välkomnar de förslag till förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Men vi anser att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett hållbart arbete utan ger en inläsnings-effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss emot formuleringen att sfi-studerande ”när som helst ska vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete”. Självklart måste även i detta fall en individuell bedömning göras utifrån vad som är bäst för den enskilde på sikt.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skälig levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när klienten helt uppenbart inte kan/kommer att utnyttja ett SL-kort som t.ex. vid institutionsvistelser ska bistånd till denna kostnad inte beviljas.

Vad gäller tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid ska bistånd enligt förslaget beviljas för att bl.a. ”förhindra väsentligt försämrad tandstatus”. Nödvändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte

själv kan bekosta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

Vad gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidraget inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Hembesök i samband med nybesök måste göras på ett respektfullt sätt så att den enskilde inte känner sig kränkt. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering. Godkänd frånvaro bör kunna beslutas med respekt för andra kulturers helgdagar.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lars Arell m.fl. (s) och Yildiz Kafkas (mp) enligt följande

1. Som sitt remissvar överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Därutöver anföra följande:

Stadens riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd har en ensidig inriktning på att förhindra att försörjningsstödet överutnyttjas. Vi påminner om att stadsdelsnämnden i början av mandatperioden fråntogs huvuddelen av sina arbetsmarknadsmedel för att jobbtorgen skulle kunna erbjuda alla som söker försörjningsstöd till följd av arbetslöshet ett arbete till avtalsenlig lön inom fem dagar. Vi föreslår att riktlinjerna kompletteras med att ett sådant erbjudande om arbete ska lämnas.

Reservation anfördes av Hans Enroth (v) enligt följande

Som svar på remiss från Kommunstyrelsen hänvisa till den för V, S och MP gemensamma reservationen i samma ärende i socialtjänst- och arbets- marknadsnämnden den 15 december 2009.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Abebe Hailu m.fl. (s) enligt följande

Att Rinkeby SDN delvis beslutar enligt förvaltningens förslag

Att därutöver besluta enligt följande

1. Att arbetslösa med låg utbildning ska erbjudas att läsa grundutbildning med försörjningsstöd
2. Att SL-kort ska vara en självklarhet för arbetslösa som är tvungna att ta emot ekonomiskt bistånd

Att det ska finnas tillräckligt med resurser så att personalen har tid för stöd råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög belastning ökar risken för fel eller att personalen slits ned.

Reservation anfördes av Gunilla Bhur (v) och Jakob Dencker (mp) enligt följande

Att delvis godkänna förvaltningens förslag

Att därutöver anföra

Arbetet med ekonomiskt bistånd har kommit att omfatta fler och fler kontroller.

Kontrollerna kräver mer och mer av handläggarnas tid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan i första hand om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Det är viktigt med noggrannhet i handläggningen men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal.

Vi välkomnar de förslag till förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättssäkerheten samt de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Men vi anser att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare funnits i riktlinjerna. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett hållbart arbete utan ger en inläsnings-effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss mot formuleringen att sfi-studerande "när som helst ska vara beredda att avbryta kursen för att påbörja ett arbete". Självklart måste även i detta fall en individu-

ell bedömning göras utifrån vad som är bäst för den enskilde på sikt.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste beaktas som skäligen levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när brukaren helt uppenbart inte kommer att utnyttja ett SL-kort/som tex vid institutionsvistelser ska denna kostnad inte beviljas.

Vad gäller tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid, ska bistånd enligt förslaget beviljas för att "förhindra väsentligt försämrad tandstatus". Nödvändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte själv kan besköta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses över i ett helhetsperspektiv.

När det gäller behandling av spelberoende utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som ges i riktlinjerna så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Monika Lindh m.fl. (s) och Birgitta Hansen (mp) enligt följande

Vi yrkade att Skarpnäcks stadsdelsnämnd skulle beslutat att delvis godkänna förvaltningens förslag till svar på remissen samt att i övrigt anföra följande:

Vi välkomnar förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Därutöver anser vi att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har varit möjligt. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett permanent arbete utan ger en inlärningseffekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss emot formuleringen att SFI-studerande "när som helst ska vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete". Självklart måste även i detta fall en individuell bedömning göras utifrån vad som är bäst för den enskilde på sikt. Arbetslösa kan även i vissa fall beviljas kompletterande försörjningsstöd vid vuxenstudier.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skäligen levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när den sökande helt uppenbart inte kan/kommer att utnyttja ett SL-kort som vid institutionsvistelser ska bistånd till denna kostnad inte beviljas.

Bistånd till tandvård för den som är beroende av försörjningsstöd en längre tid ska enligt förslaget beviljas för att bl.a. "förhindra väsentligt försämrad tandstatus". Nöd-

vändig tandvård bör enligt vår uppfattning beviljas om den sökande inte själv kan bekosta den under den tid som den är nödvändig att utföra, den bidragsberättigade ska inte behöva riskera försämrad tandstatus.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidraget inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

När nödprövning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov.

Arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar många kontroller, som kräver mer och mer av handläggarnas arbetstid. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd i första hand handlar om att tid ska finnas för stöd och råd och socialt arbete och inte bara handlar om kontroll. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Det är viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal.

I förslaget betonas vikten av att ansökningsblanketten alltid ska vara fullständigt ifylld. Detta är korrekt men kräver mycket tid från handläggarna som personligen skulle behöva träffa en stor del av de sökande varje gång de lämnar in ansökan. Detta räcker resurserna knappast till i dagsläget.

Hembesök i samband med nybesök måste göras på ett respektfullt sätt så att den enskilde inte känner sig kränkt. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Beträffande ledighet från arbetsökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

Godkänd frånvaro bör kunna beslutas med respekt för andra kulturers helgdagar. Med den föreslagna skrivningen kan ledighet inte beviljas på julafton, nyårsafton och midsommarafton, som inte är helgdagar beslutad av riksdagen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Liliane Svensson m.fl. (s), Rudy Espinoza m.fl. (v) och Rebwar Hassan m.fl. (mp) enligt följande

Förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutar att delvis instämma i förvaltningens förslag till beslut.

Att därutöver anföra.

Vi välkomnar särskilt de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Därutöver vill vi föreslå att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, särskilt i stadsdelsområden där arbetslösa har låg grundutbildning. Vi anser i motsats till vad riktlinjerna antyder att korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd många gånger inte leder till ett hållbart arbete utan ger en inlåsningseffekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker.

Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla det krävs tillräckligt med personal. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel.

Vi vill betona vikten av att hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom vi vet att personer kan uppleva en sådan situation som kränkande. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer helhjärtat i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov. Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Eva Andersson m.fl.(s), Awad Hersi (mp) och Jonas Ljungstedt (v) enligt följande

Vi välkomnar särskilt de förändringar som stärker barnperspektivet kvinnofridsperspektivet och rättssäkerheter och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Därutöver vill vi föreslå att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, särskilt i stadsdelsområden där arbetslösa har låg grundutbildning. Vi anser i motsats till vad riktlinjerna antyder att korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd många gånger inte leder till ett hållbart arbete utan ger en inlåsnings effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker. Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska godtas men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiska bistånd inte bara handlar om kontroll utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel.

Vi vill betona vikten av att hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom vi vet att personer kan uppleva en sådan situation som kränkande. Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer helhjärtat i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv. När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvars om anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov. Beträffande ledighet från arbetsökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

Vi anser också att internetabonnemang ska ingå i normen.

Särskilt uttalande gjordes av Ann-Katrin Åslund (fp) gemensamt för fp, m och kd enligt följande

Vi anser att den generella ledigheten för arbetssökarverksamhet enbart ska gälla de av riksdagen beslutade helgdagarna. Utöver detta bör även godkänd frånvaro kunna beslutas med respekt för andra kulturers helgdagar.

Det har uppmärksammats fall där föräldrar till barn som avlidit förväntas stå till arbetsmarknadens förfogande dagen efter dödsfallet. Vi anser att i denna typ av ärenden bör det finnas möjlighet att ta individuella beslut med respekt för den anhöriges sorg och aktuella situation.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Jan Forsell m.fl. (s), Birger Jeansson (mp) och Heinz Spria (v) enligt följande

att bifalla förvaltningens förslag till beslut
att därutöver anföra följande.

Vi välkomnar de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden.

Arbetet med ekonomiskt bistånd har kommit att omfatta allt fler kontroller. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll, utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel. Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal.

Vi anser att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, i synnerhet om den arbetslöse har låg grundutbildning. Korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd leder många gånger inte till ett hållbart arbete, utan ger en inlåsnings effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd. Av samma anledning vänder vi oss emot formuleringen att sfi-studerande ”när som helst ska vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete”. Självklart måste en individuell bedömning göras utifrån vad som är bäst för den enskilde på sikt.

Den som bedömts ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt norm bör även ha rätt till SL-kort som ska inkluderas i normen. Resor med lokaltrafiken måste betraktas som skälig levnadsnivå i Stockholms stad. Endast när klienten helt uppenbart inte kan komma att utnyttja ett SL-kort, som t.ex. vid institutionsvistelser, ska bistånd till denna kostnad inte beviljas.

Behovet av skolkort hos SL kan inte anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker. Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska godtas som hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Vi vill betona vikten av att hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom människor kan uppleva en sådan situation som kränkande.

Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.”

Vi instämmer i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv.

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med religiösa högtider är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminerande.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Maj-Len Eklund (v), Majvi Andersson m.fl. (s) och Kenneth Rönquist (mp) enligt följande

1. Stadsdelsnämnden bifaller delvis förvaltningens förslag till beslut
2. Därutöver framföra följande.

Vi välkomnar särskilt de förändringar som stärker barnperspektivet, kvinnofridsperspektivet och rättsäkerheten och de förslag som innebär en realistisk anpassning till rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Därutöver vill vi föreslå att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd, vilket tidigare har funnits i riktlinjerna. Det finns önskemål inom jobbtorgen om ökade möjligheter att arbetslösa ska få studera med försörjningsstöd, särskilt i stadsdelsområden där arbetslösa har låg grundutbildning. Vi anser i motsats till vad riktlinjerna antyder att korta, tidsbegränsade kurser som beviljas med försörjningsstöd många gånger inte leder till ett hållbart arbete utan ger en inlåsnings effekt i rundgång mellan enkla arbeten och försörjningsstöd.

När det gäller skolkort hos SL anser vi inte att behovet ska anses vara tillgodosett genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieelever i familjer med låga inkomster har rätt till. Detta tillägg kan behövas för att täcka andra omkostnader som försörjningsstödet inte täcker. Vi delar uppfattningen att vårdnadsbidrag inte ska god-

tas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid men konstaterar att det visar att vårdnadsbidraget inte kan användas av alla familjer, till skillnad från en utbyggd föräldraförsäkring.

Självfallet är det viktigt med noggrannhet i handläggningen, men för att kunna upprätthålla detta krävs tillräckligt med personal. Det är viktigt att handläggningen av ekonomiskt bistånd inte bara handlar om kontroll utan lika mycket om att tid ska finnas för stöd och råd och nödvändigt socialt arbete. Om personalen är pressad av hög arbetsbelastning ökar risken för fel.

Vi vill betona vikten av att hembesök i samband med nybesök görs med respekt för den enskildes utsatta situation, eftersom vi vet att personer kan uppleva en sådan situation som kränkande.

Förslaget att hembesök ska göras innan första hyran beviljas får inte leda till risk för hyresskuld.

Vi instämmer helhjärtat i förslaget att beräkningarna för en skälig nivå för energiförbrukning ska tas bort från riktlinjerna, och noterar samtidigt att Konsumentverket har höjt den beräknade förbrukningen.

När nödprovning görs för barnfamiljer måste barnets behov alltid vara i fokus och familjens situation ses i ett helhetsperspektiv. När det gäller behandling av spelberoende med flera utgår vi ifrån att landstinget är berett att ta det ansvar som anges i riktlinjerna, så att den enskilda personen inte blir utan behandling när det finns ett behov. Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet eller praktik i samband med helgdagar är det viktigt att inte inskränkningar görs som kan uppfattas som diskriminering.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rolf Lindell m.fl. (s), Marion Sundqvist (mp) och Per Hamnström (mp) enligt följande

Att i huvudsak godkänna förvaltningens tjänstutlåtande samt

Att i övrigt understryka att arbetslösa ska kunna läsa in grundskolan med försörjningsstöd. Även i övrigt hänvisas till vad oppositionen har framhållit i frågan i sin reservation till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.